

Tvistelovsbrev nr 8.

Mekling og rettsmekling

Meklingens sentrale betydning er understreket ved lovens navn: Lov om mekling og rettergang i sivile tvister. Tvistemålsutvalget så det som *et sentralt spørsmål om det er mulig gjennom regler i tvisteloven å legge til rette for at det kan skapes et klima og kultur for minnelige løsninger.*

Retten skal på et hvert trinn i av saken vurdere muligheten for å få rettstvisten helt eller delvis løst i minnelighet jf § 8-1 som er en videreføring av tvistemålsloven § 99.

Loven bruker tre meklingsbegreper:

- **Utenrettslig mekling**
Kap. 7 regulerer avtaler om utenrettslig mekling etter tvisteloven. Utenrettslig mekling vil i praksis først og fremst skje gjennom mekling ved advokat. Innholdet i meklingen er angitt noe mer åpent sammenlignet med rettsmekling, og meklingen er forutsatt å kunne være mer aktiv i forhold til å sette fram forslag til minnelig løsning jf ot.prp.nr 51 s 387.
- **Mekling**
i mer tradisjonell forstand, eller initiativ til forliksforhandlinger, er tidligere ikke regulert nærmere. Tvisteloven gjør et skille mellom *mekling* og *rettsmekling*. Mekling er i § 8-2 definert ved at retten i rettsmøte eller ved annen kontakt med partene søker å legge grunnlaget for en minnelig ordning.

Under mekling kan det

- ikke holdes møter med hver part for seg, eller
- mottas opplysninger som ikke kan gjøres kjent for alle berørte parter

Retten kan ikke

- sette fram forslag til løsning
 - gi råd
 - eller gi uttrykk for synspunkter
- som kan svekke rettens upartiskhet.

Bakgrunnen for disse reglene er at mekling vil være mest aktuelt under hovedforhandlinger hvor dommeren må beholde sin upartiskhet for eventuelt å avsi dom dersom meklingen ikke fører til løsning av saken.

- **Rettsmekling**
er lovfestet i §§ 8-3 til 8-7 og er stort sett i samsvar med forskriftene for prøveordningen. Rettsmekling er forutsatt å være en prosess hvor dommeren kan opptre mer aktivt enn ved

tradisjonell mekling, og kunne diskutere saken uten å tenke på muligheten for å bli inhabil. Innholdet i meklinger er beskrevet i § 8-5:

- Rettsmekleren skal opptre upartisk og søke å klarlegge partenes interesser i tvisten med sikte på en minnelig løsning.
- Rettsmekleren kan peke på forslag til løsning og drøfte styrke og svakhet i partenes rettslige og faktiske argumentasjon.
- Rettsmekleren kan holde møter med partene hver for seg.
- Nytt er at en part som fremsetter et forlikstilbud kan kreve dette protokollert i rettsmeklingsprotokollen.

Spørsmål om det er hensiktsmessig med rettsmekling eller mekling skal tas opp i forbindelse med planleggingsmøtet, jf § 9-4(2)a. Hovedforhandling skal berammes på dette tidspunkt og normalt bør eventuell rettsmeklingsmøte berammes samtidig jf ot.prp. nr 51 side 393.

Rettsmekleren kan være forberedende dommer eller en annen dommer i domstolen, eller en person fra utvalget av rettsmeklere, eventuelt en annen som partene er enige om å oppnevne. Domstolleder skal sette opp et utvalg av rettsmeklere som kan være felles for flere domstoler jf § 8-4 (4). Rettsmeklerne skal ha nødvendig kompetanse som mekler og skal samlet sett dekke den fagkyndighet som trengs ved rettsmekling ved domstolen. Godtgjøringen til meklere utenfra bæres av partene. Kongen kan gi forskrifter om utvalg av rettsmeklere herunder om kvalifikasjonskrav og godtgjøring. Arbeidet med forskrifter er igangsatt.

Rettsforlik kan etter den nye loven inngås under rettsmekling slik at det ikke er nødvendig å sette rett, jf § 8-5(6). Dette medfører at rettsforlik også kan inngås for en rettsmekler som ikke er dommer. Allmennheten har rett til innsyn i rettsmeklingsprotokoller jf § 14-2(1). Dersom partene ønsker å unngå offentlighet må de derfor fortsatt inngå utenrettslige forlik.

Dersom saken ikke avsluttes under rettsmeklingen kan en dommer som har meklet bare fortsette behandlingen av saken dersom partene ber om det, og dommeren selv finner det ubetenkelig jf § 8-7 (2). Formuleringen er ment å markere at det er partene som eventuelt må ta initiativ til at rettsmekleren skal fortsette som dommer i saken jf ot.prp. nr 51 side 391. Det er mulig å overføre en sak til en dommerfullmektig selv om sorenskriveren eller en avdelingsdommer anses inhabil på grunn av meklingen da § 8-7 (2) in fine fastslår at domstoloven § 107 ikke kommer til anvendelse ved skifte av dommer.

Aktuelle problemstillinger:

1. Hvor aktiv bør dommeren være for å initiere rettsmekling?
2. Hvordan organisere beramning av rettsmekling og hovedforhandling samtidig?
3. I hvilke situasjoner kan det være aktuelt at meklingsdommeren fortsetter med saken etter meklingsmøtet?
4. Samarbeid mellom de minste domstolene om rettsmeklingsoppgavene.
5. Hvordan organisere utvalg av rettsmeklere?
6. Bør alle dommerne mekle?

Forarbeider:

NOU 2001:32 Bind A kap 6-7, bind B kap 6-7.

Ot.prp.nr.51 (2004-2005) kap. 9 og 10.

Utarbeidet av sorenskriver Anne Austbø
Asker og Bærum tingrett

